

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Дурана Володимира Івановича на тему «Трансформація світової архітектури фінансових криз в умовах глобалізації» на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 29 Міжнародні відносини за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини

13 жовтня 2025 року

1. Виконання освітньо-наукової програми.

Здобувач ступеня доктора філософії, аспірант 4 року денної форми навчання (надалі – Аспірант) Дуран Володимир Іванович у повному обсязі виконав індивідуальний навчальний план відповідно до освітньо-наукової програми аспірантури ДВНЗ «Ужгородський національний університет», що повністю відповідає вимогам Національної рамки кваліфікацій та вимогам Порядку підготовки Аспірантів вищої освіти ступеню доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261 (зі змінами).

Аспірант Дуран Володимир Іванович в процесі виконання освітньо-наукової програми здобув глибокі ґрунтовні знання за фахом, в повній мірі опанував чітко окреслений програмою обсяг загальнонаукових навичок та компетентностей, необхідних для реалізації послідовного обґрунтованого наукового дослідження, а також пов'язаних із формуванням у Аспіранта загальнонаукового світогляду та дотриманням норм професійної етики.

Аспірант в повному обсязі оволодів комплексом необхідних дослідницьких умінь та навичок, зокрема тих, які стосуються планування та формування дизайну дослідження, організації послідовності його виконання та безпосереднього проведення етапів у відповідності до попередньо сформульованих мети та завдання, застосування комплексу методів та технологій, в тому числі і комп'ютерно-інформаційних, необхідних для отримання, структурування, аналітичного опрацювання та синтезу даних, перевірки достовірно отриманих результатів, їх систематизації та категоризації.

Аспірант в повній мірі оволодів необхідними мовними компетентностями для репрезентації результатів власного наукового дослідження англійською мовою в усній та письмовій формах, а також для повного розуміння та глибокого якісно-кількісного аналізу іноземних джерел наукової літератури з подальшою формалізацією отриманих даних.

2. Виконання індивідуального плану наукової роботи (наукова складова освітньо-наукової програми).

Індивідуальний план наукової роботи Аспіранта Дурана Володимира Івановича затверджений рішенням Вченої ради факультету міжнародних економічних відносин Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» (протокол № 3 від 29.11.2022 року).

Тема дисертаційного дослідження Дурана Володимира Івановича «Торгівля з країнами Європейського Союзу як детермінанта економічного розвитку України» затверджена на засіданні Вченої ради ДВНЗ «Ужгородський національний університет» від 21 листопада 2022 року (протокол №10). Науковим керівником призначено Брензович Катерину Степанівну – кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри міжнародних економічних відносин факультету міжнародних економічних відносин ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

На засіданні Вченої ради ДВНЗ «Ужгородський національний університет» від 20 вересня 2024 року (протокол №10) змінено наукового керівника та призначено науковим керівником Король Марину Михайлівну – доктора економічних наук, професора, професора кафедри міжнародних економічних відносин факультету міжнародних економічних відносин ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Тема дисертаційного дослідження Дурана Володимира Івановича уточнена на засіданні Вченої ради ДВНЗ «Ужгородський національний університет» від 21 листопада 2024 року (протокол №12) у такій редакції «Трансформація світової архітектури фінансових криз в умовах глобалізації».

Термін виконання роботи: 2022-2025 роки.

Аспірант Дуран Володимир Іванович послідовно виконав усі розділи затвердженого індивідуального плану наукової роботи у чітко встановлені терміни, що було підтверджено результатами обговорення відповідних проміжних, піврічних та річних звітів на засіданнях кафедри міжнародних економічних відносин та Вченої ради факультету міжнародних економічних відносин ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Дослідження проведені Аспірантом у чітко визначені терміни згідно затвердженого плану та графіку, в повному обсязі і у відповідності до основних стандартів та норм із застосуванням сучасних комп'ютерно-інформаційних підходів для статистичного аналізу даних.

3. Актуальність теми дослідження.

Глобальна парадигма еволюції фінансових криз в останні десятиліття зазнає безпрецедентних і глибоких трансформаційних змін, які простежуються в нарощуванні масштабів фінансових потрясінь, диверсифікації їхніх форм та поширенні кризових явищ у нових сегментах світового господарства. Еволюція світової архітектури фінансових криз супроводжується масштабними та динамічними трансформаціями, в основі яких – інноваційно-технологічні революції, глобалізація фінансових потоків і зростання взаємозалежності економік. У сучасних економічних реаліях очевидним є прискорення процесів глобалізації та цифровізації, що значною мірою впливає на характер виникнення та поширення кризових явищ.

З одного боку, глобалізація фінансових ринків створила кардинально нові умови для інтеграції капіталу, бізнесу та домогосподарств у світове господарство. З іншого боку, вона загострила асиметрію розвитку, посилила вразливість країн до зовнішніх шоків та ускладнила механізми протидії кризам.

Усе це в сукупності зумовило трансформацію економічного та соціального простору і безпосередньо вплинуло на зміну архітектури фінансових криз.

Розвиток глобальної економіки в умовах нових викликів та тенденцій демонструє, що сучасні фінансові кризи є не лише локальними, а й глобально системними, а їхня трансформація є результатом і водночас наслідком посилення процесів глобалізації.

4. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконане відповідно до наукової теми кафедри міжнародних економічних відносин Ужгородського національного університету «Трансформація Європейського Союзу: економічні, міграційні та інституційні аспекти» (номер державної реєстрації 0120U100386). У межах цієї наукової тематики дослідження акцент зроблено на виявленні ключових чинників та наслідків трансформаційних процесів, що відбуваються у світовій економіці та безпосередньо впливають на розвиток України. Згідно з обраною проблематикою, автором доведено, що на макроекономічну рівновагу України істотно впливають глобальні фінансові кризи, які проявляються через дестабілізацію фінансових ринків, зниження інвестиційної активності, а також через загострення соціально-економічних диспропорцій. Така залежність підтверджує актуальність пошуку ефективних механізмів адаптації та формування стратегії стійкого розвитку національної економіки в умовах глобалізації та зростання світових фінансових викликів.

5. Формулювання наукового завдання (проблеми), нове розв'язання якого отримано в дисертації.

Метою дисертаційного дослідження є аналіз трансформації світових фінансових криз в умовах глобалізації, а на цій основі – регуляторних механізмів нейтралізації негативних явищ на фінансовому ринку зокрема та в економіці загалом.

6. Наукові положення, розроблені особисто дисертантом та їх новизна полягає у вивченні заходів щодо мінімізації негативного впливу кризових явищ за допомогою підвищення рівня фінансової стабільності країни.

Зокрема, *уперше*:

– розроблено методологію порівняльного аналізу параметрів фінансової стабільності за допомогою VAR-моделей, що дозволило виявити відсутність універсальних залежностей в розрізі окремих країн між параметрами безпечності банківської системи та основними макроекономічними показниками (динаміка ВВП, процентна ставка, реальний обмінний курс, грошова емісія); за даними країн Східної Європи і колишнього Радянського Союзу, а також Латинської Америки і Південної Європи, отримано, що:

а) вищі вимоги капіталізації переважно не позначаються підвищенням процентної ставки і не мають негативного впливу на динаміку ВВП,

б) якщо зростання проблемних позик переважно несприятливе для динаміки ВВП, то протилежний вплив має вища рентабельність банківських активів і капіталу,

в) коротко- і довгострокова ліквідність банківської системи практично не впливає на макроекономічні показники країн Південної Європи, а в решті країн функціональні залежності досить різноманітні.

удосконалено:

– розуміння циклічного характеру міжнародних фінансових криз та функціонального зв'язку з фрагментацією світового господарства; аргументовано, що фінансові кризи є невід'ємною рисою ринкових економік, попри появу більш досконалих інструментів управління ризиками та надійніших регуляторних систем, а найкращим профілактичним засобом є розбудова ефективних захисних механізмів, передусім у банківському секторі;

– підходи до макроекономічного позиціонування економіки України в глобальному середовищі, що характеризується підвищеною схильністю до кризових явищ;

набули подальшого розвитку:

– систематизація причин виникнення кризових явищ та підходів до їх регулювання, що дозволило уточнити поняття «фінансова криза» як спонтанне явище, що може позначитися тривалими, а то й незворотними змінами у функціонуванні економіки, а також окреслити декілька регуляторних блоків, як проактивне управління ризиками, надійна комунікація «зверху вниз», використання макропруденційних інструментів, краща взаємодія між регуляторними органами;

– аналіз механізмів впливу світової фінансової кризи на національні банківські системи (в розрізі країн з відмінними структурними характеристиками), що дозволило виявити зв'язок між кризовими явищами та діяльністю іноземних банків, а також конкуренцією у фінансовому секторі загалом.

7. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються.

Аналіз змісту і структури дисертаційної роботи Дурана Володимира Івановича дає підстави стверджувати, що у ній чітко сформульовано актуальність теми, мету і завдання дослідження, обумовлені об'єктом і предметом аналізу, сукупністю методів і прийомів наукового пошуку, а також обґрунтовано наукову новизну та практичне значення одержаних результатів.

Обґрунтованість та достовірність основних наукових положень, висновків та рекомендацій дисертаційної роботи підтверджується використанням широкого спектра загальнонаукових та спеціальних методів наукового дослідження: історико-логічний та діалектичний методи (щодо аналізу теоретичних засад дослідження фінансових криз – розділ 1); системний метод, методи статистичного аналізу, дедукція та індукція (щодо дослідження макроекономічних наслідків впливу світової фінансової кризи – розділ 2);

методи кореляційно-регресійного аналізу (щодо розрахунку рівня фінансової стабільності країни – розділ 3).

8. Наукове та практичне значення дисертаційної роботи полягає в тому, що ключові теоретичні положення, висновки та рекомендації, сформульовані автором у дисертаційному дослідженні, можуть бути використані як методологічна основа для розроблення органами державної влади стратегій підвищення стійкості фінансового сектору та мінімізації наслідків глобальних фінансових криз з урахуванням ключових трендів трансформаційних процесів розвитку світового господарства.

Теоретичне значення одержаних результатів полягає в уточненні поняття «фінансова криза» як спонтанного явище, що може позначитися тривалими, а то й незворотними змінами у функціонуванні економіки, а також окресленні декілька регуляторних блоків, як проактивне управління ризиками, надійна комунікація «зверху вниз», використання макропруденційних інструментів, краща взаємодія між регуляторними органами; а також в аналізі механізмів впливу світової фінансової кризи на національні банківські системи.

Практичне значення проведеного дослідження полягає в розробці економіко-математичних моделей вибору параметрів фінансової стабільності країни, які останнім часом все більше ототожнюються з безпечністю банківської системи, як це передбачають моделі «третього покоління» фінансових криз.

Використання результатів отриманих у дисертаційному дослідженні, можуть бути застосовані в навчальному процесі вищих навчальних закладів, а також у підготовці фахівців з фінансової стабільності, ризик-менеджменту та макроекономічного регулювання.

9. Оцінка мови та стилю.

Дисертаційне дослідження виконано українською фаховою мовою, а виклад матеріалу відповідає стилю науково-дослідної літератури.

10. Відповідність діючим вимогам щодо оформлення дисертації.

Дисертаційна робота Дурана Володимира Івановича на тему «Трансформація світової архітектури фінансових криз в умовах глобалізації» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованості, наукової та практичної цінності здобутих результатів відповідає галузі знань 29 Міжнародні відносини за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини, вимогам Порядку підготовки Аспірантів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами) та вимогам Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (із змінами, внесеними згідно з постановами КМУ № 341 від 21.03.2022 та № 502 від 19.05.2023).

11. Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту.

Подана дисертаційна робота є логічним, завершеним, самостійним науковим дослідженням, яке характеризується актуальністю, науковою новизною, комплексністю, фундаментальністю, ретельністю дослідження, повною відповідністю усім формальним вимогам до такого роду наукових робіт. Поставлені в дисертаційній роботі завдання досягнуто. З урахуванням викладеного можна робити висновок, що дисертаційна робота Дурана Володимира Івановича на тему «Трансформація світової архітектури фінансових криз в умовах глобалізації» є актуальним, самостійним, змістовним, завершеним науковим дослідженням, повністю відповідає вимогам доброчесності та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження наукового ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів від 12 січня 2022 року №44. За методичним рівнем виконання, новизною, науково-практичним значенням висновків і рекомендацій робота відповідає спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини та може бути рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді для розгляду на предмет присвоєння ступеня доктора філософії зі спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини.

12. Зауваження та рекомендації.

В ході написання дисертаційної роботи Аспірантом були враховані абсолютно усі зауваження та рекомендації надані науково-педагогічними працівниками кафедри міжнародних економічних відносин ДВНЗ «Ужгородський національний університет» в процесі попередніх обговорень роботи під час проміжних, піврічних та річних звітів Аспіранта на засіданнях кафедри міжнародних економічних відносин. Відмічені зауваження та побажання носять суто рекомендаційно-консультативний характер і в жодній мірі не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, а також не зменшують рівнів її наукової новизни та практичної значимості, і відтак не є перешкодою для її подання в разову спеціалізовану вчену раду для офіційного захисту.

13. Відповідність дисертації вимогам, передбаченим Наказом Міністерства освіти і Науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» № 40 від 12.01.2017 р. (зі змінами та доповненнями).

Дисертаційна робота Дурана Володимира Івановича на тему «Трансформація світової архітектури фінансових криз в умовах глобалізації» повністю відповідає вимогам Наказу Міністерства освіти і Науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» № 40 від 12.01.2017 р. (зі змінами та доповненнями).

14. Кількість наукових публікацій, повнота опублікування результатів дисертації та особистий внесок Аспіранта до всіх наукових публікацій, опублікованих співавторами та зарахованих за темою дисертації.

Основні наукові результати дисертаційної роботи висвітлені у публікаціях та розкривають її основний зміст. Основні положення дисертації, які є особистим доробком автора, викладено у 10 наукових працях, загальним обсягом 4,96 д.а., з яких: 5 статей – у наукових фахових виданнях України, внесених до реєстру міжнародних наукометричних баз та 5 праць апробаційного характеру.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Король М. М., Дуран В. І. Економічна сутність та причини виникнення світових фінансових криз. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2024; 4(114):76–83. (0,96 д.а. Особистий внесок: досліджено наукові авторські підходи до причин виникнення світових фінансових криз – 0,55 д.а.).

Ключові слова: криза, фінансова криза, глобалізація, міжнародні економічні відносини, фінансові ринки.

DOI: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2024-4-13>

URL: <https://www.puet.poltava.ua/index.php/economics/article/view/292>

(Наукове фахове видання України)

2. Дуран В. І. Основні стратегії регулювання фінансових криз. *Причорноморські економічні студії*. 2024; 89/2024: 69–74. (0,84 д.а.).

Ключові слова: фінансова криза, антикризове управління, глобалізація, міжнародні економічні відносини, стратегії регулювання фінансових криз.

DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.89-12>

URL: https://bses.in.ua/journals/2024/89_2024/14.pdf

(Наукове фахове видання України)

3. Король М. М., Дуран В. І. Макроекономічні наслідки впливу світових фінансових криз. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2025; 54: 64–71. (1,07 д.а. Особистий внесок: досліджено наукові авторські підходи до впливу фінансових криз на ВВП, експорт та імпорт та зайнятість населення – 0,6 д.а.).

Ключові слова: фінансова криза, експорт, імпорт, валовий внутрішній продукт, зайнятість населення, міжнародні економічні відносини, світове господарство.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2025-54-10>

URL: http://visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/54_2025ua/12.pdf

(Наукове фахове видання України)

4. Дуран В. І. Фрагментація глобальної економіки. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Економічні науки*. 2025; 1 (77): 163–169. (0,58 д.а.).

Ключові слова: фінансова криза, економічна інтеграція, економічна глобалізація, фрагментація, міжнародні економічні відносини, світове господарство.

DOI: <https://doi.org/10.32689/2523-4536/77-23>

URL: <https://journals.maup.com.ua/index.php/economics/article/view/4679>

(Наукове фахове видання України)

5. Дуран В. І. Детермінанти світових фінансових криз в умовах глобалізації. *Підприємництво та інновації*. 2025; 35: 124–128. (0,71 д.а.).

Ключові слова: фінансова криза, детермінанти світової фінансової кризи, глобалізація, міжнародні економічні відносини, глобальна економіка.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/35.21>

URL: <http://ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/793>

(Наукове фахове видання України)

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Дуран В. І. Аналіз впливу глобалізації на фінансові кризи. *The 2nd International scientific and practical conference «Scientific research: modern challenges and future prospects»*. (Munich, Germany). 2024. September 23–25. P. 331–334. (0,15 д.а.).

7. Дуран В. І. Циклічний характер міжнародних фінансових криз. *The 1st International scientific and practical conference «Science in the modern world: innovations and challenges»*. (Toronto, Canada). 2024. September 27–29. P. 445–450. (0,23 д.а.).

8. Король М. М., Дуран В. І. Функціонування банківського сектору в умовах фінансових криз. *International scientific-practical conference «Current Issues of the World Economy, International Economic Relations and International Communications Amidst the Formation of a New World Order and Polarization of the World»*. (Riga, Latvia). 2025. March 24–25. Vol. 1. P. 130–133. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-534-1-15>. (0,19 д.а. Особистий внесок: досліджено наукові авторські підходи до функціонування банків у умовах Covid 19 – 0,08 д.а.).

9. Дуран В. І. Аналіз ВВП України: динаміка та розвиток. *The 8th International scientific and practical conference «Science and technology: challenges, prospects and innovations»*. (Osaka, Japan). 2025. March 28–30. P. 473–475. (0,13 д.а.).

10. Дуран В. І. Аналіз динаміки індексу людського розвитку. *The 4th International scientific and practical conference «European congress of scientific discovery»*. (Madrid, Spain). 2025. April 1–3. P. 346–348. (0,1 д.а.).

15. Результати перевірки роботи на академічний плагіат

Перевірка дисертаційної роботи проводилася сертифікованою програмою StrikePlagiarism.com. У ході перевірки дисертації запозичень матеріалу без посилання на відповідне джерело не виявлено. Виявлені за допомогою програми StrikePlagiarism.com текстові співпадіння (цитування) мають посилання на відповідні першоджерела, внесені до списку використаної літератури.

Запозичення (співпадіння) в тексті не мають ознак плагіату. Подані до захисту наукові матеріали є власним напрацюванням Аспіранта, текст дисертації є оригінальним. Робота визнається самостійною та рекомендується бути допущеною до захисту.

Положення дисертації апробовано на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин (протокол № 11 від 13.10.2025 р.). За результатами засідання ухвалено затвердити позитивний висновок про наукову новизну, теоретичне і практичне значення результатів та рекомендувати до захисту в спеціалізованій вченій раді дисертаційну роботу Дурана В.І. на тему: «Трансформація світової архітектури фінансових криз в умовах глобалізації» на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 29 Міжнародні відносини за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини.

Головуючий на засіданні:
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри
міжнародних економічних відносин
ДВНЗ «УжНУ»

Володимир ПРИХОДЬКО

Підпис доктора економічних наук, професора Приходька В. П.
засвідчую
Вчений секретар ДВНЗ «УжНУ»

Олена МЕЛЬНИК